

Naar een asbestvrij NL!

Procesoptimalisatie asbestverwijderen ‘asbestdaken’ leidt tot minder risico’s, efficiëntere inzet van middelen, lagere kosten én door effectief toezicht tot een gelijk speelveld voor burgers en bedrijven

‘Position paper’ ten behoeve van de ronde tafelgesprek met TK- commissie I&M over asbestdaken op 24 september 2015

Naar een asbestvrij Nederland

Met het verbod in 2024 op asbestdaken wordt een impuls gegeven aan het verwijderen van asbesttoepassingen waaraan aanzienlijke volksgezondheidsrisico’s voor leefomgeving, burgers en bedrijven kleven. Gegeven het feit dat asbest al meer dan 10 jaar veel negatieve media-aandacht krijgt is dit hét moment om eindelijk richting te geven aan een meer effectieve, efficiënte en positieve wijze van asbest verwijderen. Er is ook politieke wil en consensus nodig voor een versnelling om te komen tot een asbestvrij Nederland (te beginnen met asbestdaken).

Vrijwel alle randvoorwaarden om deze versnelling succesvol te realiseren zijn aanwezig: in de afgelopen jaren zijn collectieve initiatieven, zoals Agro AsbestVeilig gestart en ook vele nieuwe (veelal digitale) ‘hulpmiddelen en instrumenten’ ontwikkeld en in de praktijk beproefd. Deze instrumenten zorgen voor goede en veilige saneringen, voor snellere procedures, betere procesbeheersing, minder faalkosten en uniformer toezicht. Alleen interpretatieverschillen in wet - & regelgeving, de vele tegenstrijdige belangen, de onduidelijke structuren en onderling wantrouwen in gekozen oplossingen leiden ertoe dat ze niet landelijk worden toegepast. Daarmee worden de kansen om met minder risico’s, tegen lagere kosten en met gericht toezicht een gelijk speelveld voor asbest(daken) te creëren niet benut. Er is de afgelopen jaren alleen maar sprake van meer gedoe, meer ‘wielen die opnieuw worden uitgevonden’ en meer juridificering in plaats van het benutten van kansen! Het is vooral een kwestie van bundelen van, richten, verplichten en regievoeren op alle bestaande initiatieven om te komen tot een asbestvrij NL.

Als we weten dat naast het budget voor asbestverwijderen ten behoeve van een veilige leefomgeving er ook veel budget beschikbaar is voor een duurzamere leefomgeving -vooral voor energiebesparing- is het onbegrijpelijk dat er geen ‘verplichte’ koppeling plaatsvindt. De dagelijkse praktijk is dat vaak eerst asbest moet worden verwijderd voordat aan een duurzaamheid kan worden gedacht. Het verwijderen van asbest brengt extra investeringen met zich mee die niet door het duurzaamheidsbudget worden gedekt waardoor het initiatief niet doorgaat of sterk wordt vertraagd of voor andere –illegale- oplossingen wordt gekozen.

Hoe is het nu wel mogelijk om in 2024 te komen tot een asbest(daken)vrij Nederland?

Het bundelen van initiatieven, met de focus op de werkelijke uitvoering van de asbestsanering moet uitgangspunt worden bij budgetinzet. Het moet sneller, eenvoudiger, slimmer en voor de dakeigenaren tegen lagere kosten. Dit vraagt om een integrale aanpak, door intensieve samenwerking onder het motto: niet opnieuw wielen uitvinden maar bundelen van best practices.

De belangrijkste adviezen zijn:

- ✓ Een onafhankelijke landelijke regie, voor kennis en coördinatie inrichten en regionale ketensamenwerking in de uitvoering
- ✓ Een integrale, door alle overheden en alle doelgroepen, voorlichting – en stimuleringscampagne om voor eens en altijd ‘asbest’, als beheersbaar, oplosbaar en niet als probleem te zien

Verder is het nodig op onderdelen het asbestketenproces verdergaand te optimaliseren. Hiervoor zijn 5 punten opgesteld:

1. Asbestinventarisatie verplichten

Asbestinventarisaties zouden gewoon altijd verplicht moeten worden bij (ver)koopoverdracht van woning- en utiliteitsbouw. Nu is het alleen nog maar bij (ver)bouw –op die werkzaamheden en verder niet- verplicht. Inventariseren geeft inzicht in de kosten en aantallen asbesttoepassingen en daarmee bewustwording bij eigenaren over de grootte van het probleem. Een verplichting leidt er toe dat niet ontdekt of niet onderzocht asbest nu wel goed in beeld moet komen waardoor bewoners, bezoekers en aannemers minder risico’s lopen. Ook is het dan voor de koper duidelijk wat de (meer)kosten zijn van het asbest, waardoor (ver)koper minder geneigd is het zelf (nog even snel en soms illegaal) te verwijderen om kosten te besparen. (Semi-)overheden , waaronder ziekenhuizen, alsmede particulieren en kleine vastgoedondernemingen, moeten nog flinke stappen zetten. De meeste corporaties hebben al goed zicht op de aanwezigheid van asbest!

De kosten van asbestinventarisaties zijn niet extreem hoog Een goed en volledig rapport voor een gemiddeld bouwwerk kost een paar honderd euro. **Naast bodem-, energielabel komt er dan ook een ‘asbest(vrij?)label’ aan een bouwwerk te hangen.** Hiermee krijgt veiligheid eindelijk een plaats die het verdient. Een aantekening in kadaster en/of op Atlas Leefomgeving laat zien dat het onderzoek op die locatie is uitgevoerd.

2. LAVS zo snel mogelijk ‘laten werken’ en verplicht stellen

LAVS staat voor het Landelijk Asbestvolgsysteem en helpt de procesvoering –voor alle ketenpartijen - bij asbestverwijdering eenvoudiger, gestructureerder en overeenkomstig de regels uit te voeren. Alle informatie is digitaal en online beschikbaar, ook voor toezichthouders. Het LAVS is een systeem dat met en door alle partijen in het veld vanaf 2009 is ontwikkeld en nu in

handen is van Ministerie van I&M. Voor asbestdaken is LAVS ook een uitkomst want daarmee komt direct aan veel administratieve rompslomp een einde! Het is alleen nog steeds niet af terwijl het medio 2013 klaar zou zijn. **De Minister moet zorgen dat het LAVS op 1 januari door degenen die subsidie krijgt voor asbestdaken verwijderen- verplicht wordt gebruikt.**

3. Eén uitvoeringsprogramma voor alle toezichthoudende instanties en asbesttaakuitvoering naar de OD's

Er zijn op dit moment drie belangrijke toezichthoudende organisaties in de asbestketen: Omgevingsdiensten, Inspectie SZW en (private) certificerende instellingen. Zij controleren op veiligheid burgers en milieu, respectievelijk werknemers, respectievelijk overeenkomstig kwaliteitssysteem. Daarnaast strafrechtelijke (Politie, SIOD en FP/OM) en toezicht op defensie terreinen door ILenT. Alle organisaties werken echter met eigen programma's, eigen prioriteiten en door opdrachtgever beschikbaar gestelde capaciteit. **Een uitvoeringsprogramma waar ISZW, OD's en CI's zich aan committeren dat gebaseerd is op gezamenlijke uniforme aanpak door informatie-uitwisseling, gerichtheid op niet-nalevers zodat effectiviteit en efficiëntie ontstaat.** Dit vraagt niet om meer toezicht, maar juist minder en gericht, maar wel gecoördineerd, gebundeld en afgestemd. Een al jaren door politiek en toezichthouders geuite wens die maar geen werkelijkheid aan het worden is (zie ook advies over Oldfjell!).

Hiervoor is het nog wel nodig dat de asbesttaken naar de OD's gaan, zoals in basistakenpakket tussen VNG, IPO en Rijks in 2011 is afgesproken. Op deze wijze worden meer dan 300 verschillende (gemeentelijke) manieren van toetsen en toezicht op asbest bij 29 OD's uitgevoerd op basis van een geharmoniseerde aanpak. Met deze stap kan in één keer –als het gaat om asbest- een gelijk speelveld worden gecreëerd.

De 'afspraak' uit het basistakenpakket leidt er op dit moment (zomer 2015) nog steeds niet toe tot dat alle gemeenten deze taken hebben overdragen; minder dan de helft van de OD's heeft opdracht. Veel gemeenten vinden dat, omdat er geen leges kunnen worden geïnd bij afdoen sloopmelding, er geen verplichte taak ligt. Alleen geen toets of toezicht leidt tot ondermijning van onze rechtstaat en een ongelijk speelveld: er zijn heel veel voorbeelden te noemen waarin burgers en bedrijven illegaal of onwetend asbest verwijderen omdat gemeenten deze taak laten liggen.

Het zou enorm helpen als in 2015 nu eindelijk deze taak wordt overgedragen.

4. Asbest verwijderen door (her)introductie P- bladen bij standaardtoepassingen

Met betrekking tot verwijderen is het noodzaak om dit verdergaand te uniformeren door eenduidigheid te brengen in de wijze van verwijderen evenals de administratieve verplichtingen. Voor het grootste deel van de gangbare asbesttoepassingen is verwijderen (>75%) mogelijk via een standaardwerkmethode waarin de best bestaande en uitvoerbare techniek is beschreven. Ook komt de mogelijkheid in beeld om –asbestdaken- verwijderen niet alleen door gecertificeerde bedrijven maar ook veilig door andere aannemers te laten uitvoeren. Verschillende onderzoeken laten zien dat bepaalde asbesttoepassingen mits zorgvuldig en brongericht, ook door niet gecertificeerde ondernemingen, kunnen worden verwijderd.

Betaalbaarheid van de oplossing komt voort uit standaardisatie en mechanisatie wat leidt tot duidelijkheid en eenduidigheid. De asbest-eigenaren kunnen via hun branches (bv. LTO, Aedes, chemische industrie enz.) zelf met hun opdrachtnemers/leveranciers en specialisten uniforme P-bladen aan de hand van een vast format ontwikkelen welke tezamen de "Arbo- en Milieucatalogus Asbest" vormt. Een vereenvoudiging van inventarisaties, 'beheerste' werkmethoden met specifieke opleidingseisen en een stevig borgingsstelsel ('toezichtarrangement' met keurmerk) maakt hier onderdeel van uit. Er kan dan ook normale concurrentie op kwaliteit plaatsvinden en er ontwikkeld zich ook een beter veiligheid- en milieubesef bij de aannemers. De 'overgebleven' echt risicovolle asbesttoepassingen blijven in het gecertificeerde stelsel (Ascert) en zullen specialistische bedrijven verwijderen.

5. Visuele vrijgave niet door lab maar via APK door toezichthouder(s)

De visuele vrijgave –op basis van een NEN-norm- is nodig na het verwijderen van bv. een asbestdak om te controleren of de locatie schoon is opgeleverd. In een aantal gevallen mag ook het asbestverwijderingsbedrijf vrijgeven. De regulier vrijgave vindt plaats door een laborant. Na deze eindbeoordeling wordt de locatie als asbestvezelveilig vrijgegeven.

De kosten van het lab bedragen een paar honderd euro en zijn vaak in opdracht van en voor rekening van de asbestverwijderaar. Er is alleen regelmatig discussie tussen lab, opdrachtgever en verwijderaar of de locatie nu wel echt asbestvezelveilig is nadat het is vrijgegeven. Er wordt dan ook al langer gepleit voor onafhankelijker toezicht; veel professionele opdrachtgevers geven dan ook steeds zelf opdracht en controleren het werk nadat het is afgerond. Dit voorkomt discussie en houdt partijen scherp. Grote opdrachtgevers bezitten niet alle bouwwerken in Nederland, er is dus een probleem voor andere opdrachtgevers. De Raad voor de Accreditatie voert beperkt (honderdtal van de >70.000 vrijgaven) tweedelijns administratief toezicht uit op de labs. Dat zet geen zoden aan de dijk. Om te komen tot een asbestvezelveilige leefomgeving is er een goed alternatief. Een aanpak zoals bij de auto APK-aanpak (waar Raad voor Accreditatie zelf ook voor heeft gepleit bij haar opdrachtgever Min EZ), waarbij via LAVS einde werkzaamheden worden gemeld en vervolgens steekproefsgewijs (door 'keurmeester') gecontroleerd of de locatie schoon en asbestveilig is. De Omgevingsdiensten kunnen prima controleren of de locatie schoon is (voor de leefomgeving). Afkeur levert in de praktijk vertraging op en meerdere afkeuren sanctie(s) in de vorm van nog meer vertragingen en opname in de lijst van aandachtsbedrijven. De huidige kosten worden ten opzichte van een lab met tientjes verlaagd en schoon opleveren van het werk wordt door een onafhankelijk toezichthouder uniform gecontroleerd. Dat geeft over en weer vertrouwen als het werk schoon is opgeleverd en een gelijk speelveld.